

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

Zpráva o možnostech optimalizace sběru dat k hodnocení naplňování principů rovnosti žen a mužů

Úřad vlády ČR

1. revize, 2022

Seznam zkratk:

AES	Šetření o vzdělávání dospělých (anglicky jako Adult Education Survey)
AV ČR	Akademie věd
CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění
ČSDA	Český sociálněvědní datový archiv
ČSÚ	Český statistický úřad
EIGE	Evropský institut pro rovnost žen a mužů
EHIS ČR	Výběrové šetření o zdravotním stavu (české) populace
EU	Evropská unie
EZ-SILC	Šetření příjmů a životních podmínek
Indikátorová soustava	Indikátorová soustava Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030
ESS	Evropský statistický systém
GAČR	Grantová agentura České republiky
ICT	Šetření o využívání informačních a komunikačních technologií
IS VaVal	Informační systém výzkumu, vývoje a inovací
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
PISA	Programme for International Student Assessment (mezinárodní výzkum prováděný OECD každé tři roky zjišťující úroveň čtenářské, matematické i přírodovědné gramotnosti mezi žactvem ve věku 15 let)
Odbor	Odbor rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
Rada	Rada vlády pro rovnost žen a mužů
SDGs	Cílů udržitelného rozvoje (anglicky jako Sustainable Development Goals)
SIGI	Social Institution and Gender Index
Strategie 2021+	Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030
STRATIN+	Strategická inteligence pro výzkum a inovace
TAČR	Technologická agentura České republiky
UNICEF	Dětský fond Organizace spojených národů
ÚV ČR	Úřad vlády ČR
v.v.i.	Veřejná výzkumná instituce
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
WHO	Světová zdravotnická organizace (anglicky jako World Health Organization)
Zpráva	Zpráva o možnostech optimalizace sběru dat k hodnocení naplňování principů rovnosti žen a mužů

Obsah

1. Úvod	4
2. Východiska pro genderovou statistiku	4
2.1. OSN	5
2.1.1 Pekingská akční platforma	5
2.1.2 Cíle udržitelného rozvoje	6
2.2. OECD	7
2.3. Světové ekonomické fórum	8
2.4. Evropská unie	8
2.5. Český statistický úřad	10
2.6. Sociologický ústav AV ČR	10
3. Klíčové zdroje pro genderovou statistiku	10
4. Úkoly pro genderovou statistiku	14
4.1 Úkoly dle jednotlivých kapitol Strategie 2021+	15
4.1.1 Práce a péče	15
4.1.2 Rozhodování	16
4.1.3 Bezpečí	16
4.1.4 Zdraví	17
4.1.5 Poznání	19
4.1.6 Společnost	20
4.1.7 Vnější vztahy	20
4.2 Úkoly pro ČSÚ	21

1. Úvod

V roce 2014 byla vládou ČR vzata na vědomí *Zpráva o možnostech optimalizace sběru dat k hodnocení naplňování principů rovnosti žen a mužů (dále jen „Zpráva“)*,¹ která kromě stručné analýzy sběru statistických dat z oblasti rovnosti žen a mužů v České republice definovala i základní oblasti datové optimalizace tak, aby bylo možné naplnit mezinárodně závazné statistické indikátory. V roce 2022 proběhla revize Zprávy, tento materiál je tak její aktualizovanou a revidovanou verzí.

V roce 2021 byla usnesením vlády ČR ze dne 8. března 2021 č. 269 schválena Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030 (dále jen „Strategie 2021+“),² která poskytuje strategický rámec rozvoje rovnosti žen a mužů v České republice, včetně genderové statistiky. Strategie 2021+ obsahuje konkrétní opatření zaměřená na zlepšení a rozšíření sběru dat týkajících se rovnosti žen a mužů (viz níže).

V roce 2022 byla dokončena Indikátorová soustava Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030 (dále jen „Indikátorová soustava“), jež vychází z Úkolové části Strategie 2021+ (Příloha č. 1 Strategie 2021+), která navrhuje některé z indikátorů pro monitoring Strategie 2021+. Tyto indikátory byly zvoleny jednotlivými pracovními skupinami zodpovědnými za přípravu Strategie 2021+, která se odehrávala v letech 2020-2021. Indikátory byly dále konzultovány s garanty a garantkami jednotlivých kapitol Strategie 2021+ a dalšími stakeholdery (akademický sektor, neziskový sektor, státní správa). V rámci indikátorové sady byla v maximální možné míře využita pravidelně publikovaná data, jejichž vývoj lze sledovat v časové řadě a v mezinárodním srovnání. Stejně tak byly zahrnuty i všechny z hlediska cílů Strategie 2021+ relevantní indikátory definované Pekingskou akční platformou (viz níže). Charakter některých cílů nicméně vyžaduje i zařazení nových indikátorů či dat publikovaných dosud pouze nepravidelně. Nastavení kvalitního a periodického sběru dat je tak nezbytné pro monitoring a vyhodnocení plnění Strategie 2021+.

V rámci revize Zprávy byly přidány požadavky vycházející ze Strategie 2021+, poradních orgánů Rady vlády pro rovnost žen a mužů a dalších stakeholderů. Zpráva prošla restrukturalizací a celkovým přepracováním kapitol.

2. Východiska pro genderovou statistiku

Sběr genderových a genderově citlivých dat a jejich zpracování je považován za jednu z **důležitých součástí** statistiky, která pokrývá všechny společenské oblasti, které se týkají fyzických osob. Jedná se tak např. o demografické charakteristiky populace, složení rodin a domácností, zdravotní stav populace, statistiky vzdělání, trhu práce, systému sociálního zabezpečení, soudnictví či vyrovnaného zastoupení v rozhodovacích pozicích.

Genderově senzitivní data lze chápat jako statistiky opírající se o informace členěné dle pohlaví, které **odrážejí rozdílné zkušenosti žen a mužů**. Údaje sbírané odděleně pro ženy a muže umožňují měřit odlišné dopady společenských a socioekonomických aspektů, které mají specifické dopady na ženy a muže. Současně je ovšem nezbytné upozornit, že samotné zahrnutí genderového hlediska do tvorby dat **nezaručuje potřebnou reflexi genderových stereotypů, společenských vztahů a nerovností**.

Z podstaty charakteru genderových dat je třeba získávat údaje podle pohlaví **průřezovým výběrem ze všech příslušných statistik**. Statistiky, které mají ilustrovat postavení mužů a žen, nelze také zúžit na pouhé ukazatele vykázané podle pohlaví. Je nutné zabývat se i širším okruhem statistických údajů, které s genderovou problematikou souvisejí nepřímo

¹ Blíže viz https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Projekt_Optimalizace/Zprava-o-moznostech-optimalizace-sberu-dat-k-hodnoceni-naplnovani-principu-rovnosti-zen-a-muzu.pdf.

² Blíže viz https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Strategie_rovnosti_zen_a_muzu.pdf.

či zprostředkovaně, avšak jsou neméně podstatné. Je proto třeba posoudit v současné době sledovaná data i z hlediska jejich využití jako podkladů pro genderové analýzy.

Kvalitní data jsou zároveň nutným **předpokladem pro tvorbu evidence-based politik**, tedy taková data, která jsou:

1. **úplná a včasná** – tj. je k dispozici dostatek informací, když se rozhoduje o zacílení politiky a její účinnosti a kvality; včasná data jsou taková data, která jsou dostupná, když jsou požadována a mohou být rovněž aktualizována a jsou snadno dosažitelná a přístupná;
2. **konzistentní a důvěryhodná** – tj. data by měla být věrohodná s ohledem k tomu, co bylo dříve hlášeno; data zůstávají konzistentní při opakovaném měření;
3. **přesná** – tj. data věrně odrážejí, to, co je měřeno.

Aby bylo možné srovnávat data mezi jednotlivými zeměmi, musí být data navíc sbírána dle **definovaných parametrů** a korespondovat se zavedenými **mezinárodními indikátory**. Výchozím normativním rámcem genderové rovnosti pro vnitrostátní politiku i vnější vztahy ČR jsou zejména nástroje OSN a EU, které ČR jako členská země **spoluvytváří a zavázala se je naplňovat**, mimo jiné i skrze **sběr statistických dat s genderovým aspektem**.

2.1. OSN

Shromažďování dat je v rámci OSN realizováno prostřednictvím „Global Gender Statistics Programme“,³ který se zaměřuje především na mapování situace z hlediska **Cílů udržitelného rozvoje (tzv. SDGs) a Pekingské deklarace a akční platformy** (dále jen „Akční platforma“)⁴. Příkladem může také být přehledová publikace *The World's Women 2020: Trends and Statistics*,⁵ která mapuje současnou situaci ve společnosti.⁶

V OSN postupně roste snaha doplňovat a zkvalitňovat stávající genderové ukazatele a identifikovat nové oblasti pro rozvoj Pekingské deklarace. Výsledkem je návrh minimálního seznamu genderových indikátorů za oblasti zdraví a zdravotních služeb, vzdělání, postavení na trhu práce a přístupu ke zdrojům, veřejný život a rozhodování a lidská práva s důrazem na práva žen a dívek.

2.1.1 Pekingská akční platforma

Česká republika se přihlásila k závěrům čtvrté světové konference o ženách, konané v Pekingu v roce 1995, čímž na sebe vzala závazky zabývat se a řešit otázky rovného postavení žen a mužů.

Akční platforma definuje celkem 12 kritických oblastí diskriminace, v kterých popisuje problémy a navrhuje strategické cíle, včetně opatření:

- A. Chudoba a bída žen
- B. Vzdělání a příprava žen na povolání
- C. Zdraví žen
- D. Násilí na ženách
- E. Ženy a ozbrojený konflikt
- F. Ženy v ekonomice
- G. Ženy u moci a rozhodování
- H. Mechanismy podpory žen

³ Blíže viz <https://unstats.un.org/unsd/demographic-social/gender/index.cshmtl>.

⁴ Blíže viz <https://archive.unescwa.org/our-work/beijing-declaration-and-platform-action>.

⁵ Blíže viz <https://www.un.org/en/desa/world%E2%80%99s-women>.

⁶ Blíže viz <https://worlds-women-2020-data-undesahub.arcgis.com/pages/education>.

- I. Lidská práva žen
- J. Ženy a sdělovací prostředky
- K. Děti ženského pohlaví
- L. Ženy a životní prostředí

Konkrétně strategický cíl H. 3. „Vytvořit a rozšířit údaje a informace rozdělené podle pohlaví pro plánování a vyhodnocování“ uvádí požadavky na národní, regionální a mezinárodní statistické služby:

- zajistit, aby byly shromažďovány, sestavovány a analyzovány a prezentovány statistické údaje o osobách podle pohlaví a věku,
- tyto údaje pravidelně shromažďovat, sestavovat, analyzovat a prezentovat, aby mohly být využity v politice a při plánování,
- zahrnout výzkumné organizace do rozvoje a testování příslušných indikátorů a výzkumných metod,
- jmenovat zaměstnance a zaměstnankyně pro posílení programů statistiky podle pohlaví a zajistit koordinaci v této oblasti,
- vyvinout potřebné metody pro nově pojatá sledování genderové problematiky,
- vést časové studie v této oblasti,
- posílit v tomto smyslu statistické systémy a začlenit analýzy podle pohlaví.

Po vládách se požaduje, aby zajistily pravidelné vydávání statistické publikace s genderovými údaji. Tuto povinnost zajišťuje v České republice **Český statistický úřad** (dále jako „ČSÚ“).

K výročí **25. letého trvání** Akční platformy byla v roce 2020 vydána evaluace pro **zhodnocení efektivity a implementace vytyčených politik**.⁷ Jako zásadní posun je vnímáno navázání cílů Akční platformy na Cíle udržitelného rozvoje, které zahrnují genderové indikátory z důvodu pokrytí genderové dimenze společenských problémů (např. chudoby, zdraví, vzdělání, přístupu k pitné vodě či bezpečí). Mezi konkrétními doporučeními byla identifikována **potřeba vyplnit zásadně přítomné mezery** v genderových statistikách, neboť to jsou právě genderově senzitivní data, která zachycují žité zkušenosti žen a dívek, čímž lze značně přispět k tvorbě politik. Dále doporučuje rozvinout nové statistiky, ukazatele, odborné posudky a pravidelné informování veřejnosti, což svou agendou taktéž pokrývá odborné pracoviště ČSÚ ve **spolupráci s Odborem rovnosti žen a mužů Úřadu vlády** (dále jen „Odbor“).

Dalším krokem je rozvinutí **nových metodologií** pro analýzu statistik o ženách a mužích. Proces vypracování statistik zaměřených na problematiku pohlaví je podrobně popsán zejména v publikaci „Engendering Statistics, A Tool for Change“ Statistics Sweden (Produkce statistik - nástroj změny).⁸ Tyto druhy publikací jsou užitečnou a velmi cennou pomůckou jak pro statistiky a statističky, tak pro uživatele a uživatelky výstupů genderové statistiky.

2.1.2 Cíle udržitelného rozvoje

Jednou z nejdůležitějších mezinárodních datových soustav jsou **Cíle udržitelného rozvoje** (Sustainable Development Goals, zkráceně „SDGs“), které vstoupily v platnost v roce 2016 a všechny členské státy OSN se zavázaly v rámci Agendy 2030 k jejich naplnění do roku 2030.⁹ Agenda 2030 obsahuje celkem 17 tematických cílů udržitelného rozvoje, z nichž je jeden explicitně vyčleněn **pro genderovou rovnost**. Konkrétně se jedná o cíl č. 5, tj. „Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek“. Samostatné Cíle jsou **úzce mezi sebou spjaty**, proto se téma genderové rovnosti prolíná napříč celým strategickým

⁷ Blíže viz <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2020/IANWGE-Review-of-UN-system-support-for-implementation-of-Platform-for-Action-2014-2019-en.pdf>.

⁸ Blíže viz https://share.scb.se/ov9993/data/publikationer/statistik/publikationer/le0202_1996a01_br_x93%C3%B6p9601.pdf.

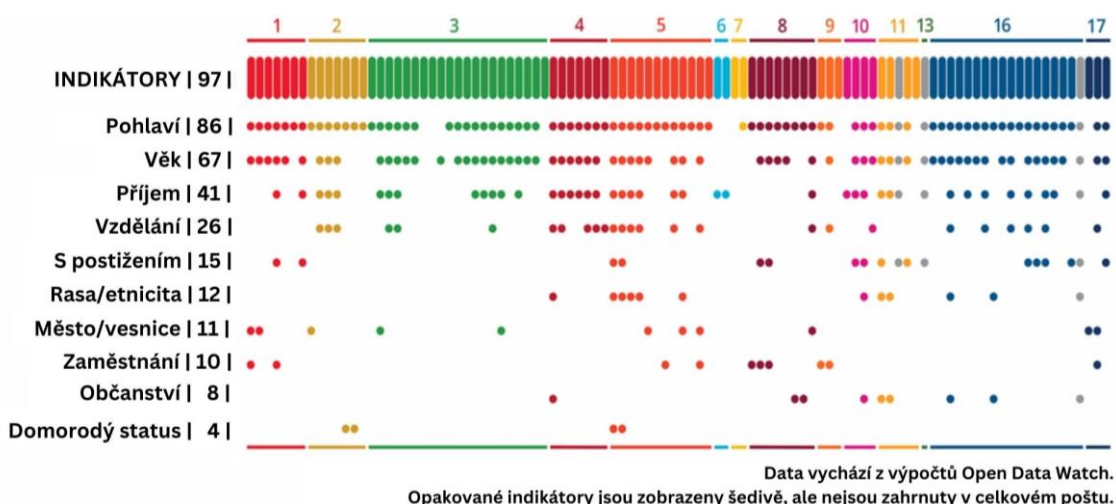
⁹ Blíže viz <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/>.

plánem.¹⁰ Cíle udržitelného rozvoje souhrnně představují **zásadní kroky vpřed** celého mezinárodního společenství, které nyní klade ještě větší důraz na řešení nerovností v environmentálních, společenských i ekonomických otázkách, neboť se jedná o problematiku úzce spjatou s mezinárodní bezpečností, mírovým soužitím a udržitelným rozvojem.

V návaznosti na Cíle udržitelného rozvoje OSN ČR přijala strategický rámec **Česká republika 2030** pro účely udržitelného rozvoje země po stránce sociální, ekonomické a environmentální.¹¹ V dokumentu jsou z hlediska genderových dat stěžejní zejména kapitoly *Dobré vládnutí a Lidé a společnost*, které obsahují strategické cíle zaměřené **na zlepšení stávající situace v oblasti rovnosti žen a mužů**. Současně došlo k vytvoření **Indikátorového rámce pro měření kvality života v České republice** (dále jako „Kvalita života“),¹² který úzce souvisí se strategickým rámcem Česká republika 2030. Tento dokument představuje koncept kvality života, za pomoci kterého ČR cílí na přemostění naplňování indikátorů Česká republika 2030 společně s větší spokojeností obyvatel, neboť slouží jako měřítko úspěšnosti vytyčených politik. Kvalita života je monitorována skrze 11 klíčových oblastí, kterými prostupuje genderová dimenze napříč všemi sektory.

Všechny tři zmíněné rámce (Agenda 2030, ČR 2030 a Kvalita života) mají vydefinované vlastní indikátorové sady. Ty jsou dostupné v jedné databázi v gesci MŽP,¹³ čímž usnadňují manipulaci s daty. Databáze zároveň umožňuje indikátory vizualizovat a obsahuje unikátní indikátory jako např. „Dopady rodičovství na zaměstnanost žen a mužů s dětmi“.

Obrázek 1: Počet indikátorů SDGs, které lze rozdělit dle sociodemografických proměnných

Zdroj obrázku: MŽP; překlad ÚV ČR.

2.2. OECD

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jako „OECD“) vydává index **Social Institution and Gender Index** (dále jako „SIGI“) hodnotící rovnost žen a mužů. Souhrnně SIGI představuje ukazatel, který se soustředí na sběr dat od nerovných dědických práv, přes dětské sňatky až po násilí na ženách. Tento index postihuje čtyři hlavní oblasti diskriminace v rámci sociálních institucí, které zahrnují hlavní socioekonomické aspekty ovlivňující životy žen:

1. diskriminace v rodině;
2. omezení tělesné integrity;

¹⁰ Blíže viz <https://unstats.un.org/sdgs/report/2018/interlinkages/>.

¹¹ Blíže viz - <https://www.cr2030.cz/strategie/>.

¹² Blíže viz https://www.cr2030.cz/strategie/wp-content/uploads/sites/2/2018/05/kvalita_%C5%BEivota_celek.compressed.pdf.

¹³ Blíže viz - <https://www.sdg-data.cz/data>.

3. omezený přístup ke zdrojům;
4. omezené občanské svobody.

Strategie 2021+ upozorňuje v tomto kontextu, že ČR dosáhla velmi znepokojivého hodnocení, jelikož **představuje s hodnotou 19,8 % šestou nejhorší zemi EU**,¹⁴ byť v globálním měřítku patří do zemí s velmi nízkými nerovnostmi.

2.3. Světové ekonomické fórum

Genderové nerovnosti jsou také měřeny skrze **Global Gender Gap index**,¹⁵ který byl vytvořen pro tyto účely Světovým ekonomickým fórem. Index se zaměřuje na 4 oblasti – zdraví, vzdělání, ekonomické příležitosti a politická emancipace, které vyhodnocuje na škále 0-1 (1 značí nejvyšší možné skóre). V roce 2020 obdržela **Česká republika hodnotu 0,706**, čímž se umístila na 78. příčce ze 153 zkoumaných zemí,¹⁶ tj. **v dolní polovině indexu**. Z pohledu zemí EU je pozice České republiky také **nepříznivá**, neboť se za Českou republikou umístily jen Maďarsko, Řecko, Kypr a Malta. Odůvodnění tohoto umístění lze spatřit ve **vysokých platových rozdílech** mezi ženami a muži a také kvůli **nedostatečnému zastoupení žen** v rozhodovacích pozicích a politických funkcích.

2.4. Evropská unie

Důležitým zdrojem dat v Evropské unii je **Eurostat**, kde jsou široké databáze členěné podle pohlaví v různých oblastech, a to napříč státy EU.¹⁷ Eurostat poskytuje harmonizovaná statistická data napříč členskými státy a v porovnání s regiony NUTS. Genderově segregovaná data o situaci v oblasti rovnosti žen a mužů od Eurostatu a dalších subjektů systematicky prezentuje **Evropský institut rovnosti žen a mužů** (dále jako „EIGE“).¹⁸ EIGE každý rok vydává **Index rovnosti žen a mužů** (Gender Equality Index)¹⁹, který je složen ze 6 základních domén a 2 subdomén (viz Obrázek 2). V každé z nich je hodnoceno postavení žen a mužů ve společnosti v rámci škály 0-100, kdy hodnota 0 představuje absolutní nerovnost a naopak hodnota 100 absolutní rovnost.

¹⁴ Blíže viz <https://www.genderindex.org/ranking/?region=europe>.

¹⁵ Blíže viz <https://www.weforum.org/reports/gender-gap-2020-report-100-years-pay-equality>.

¹⁶ Blíže viz https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf.

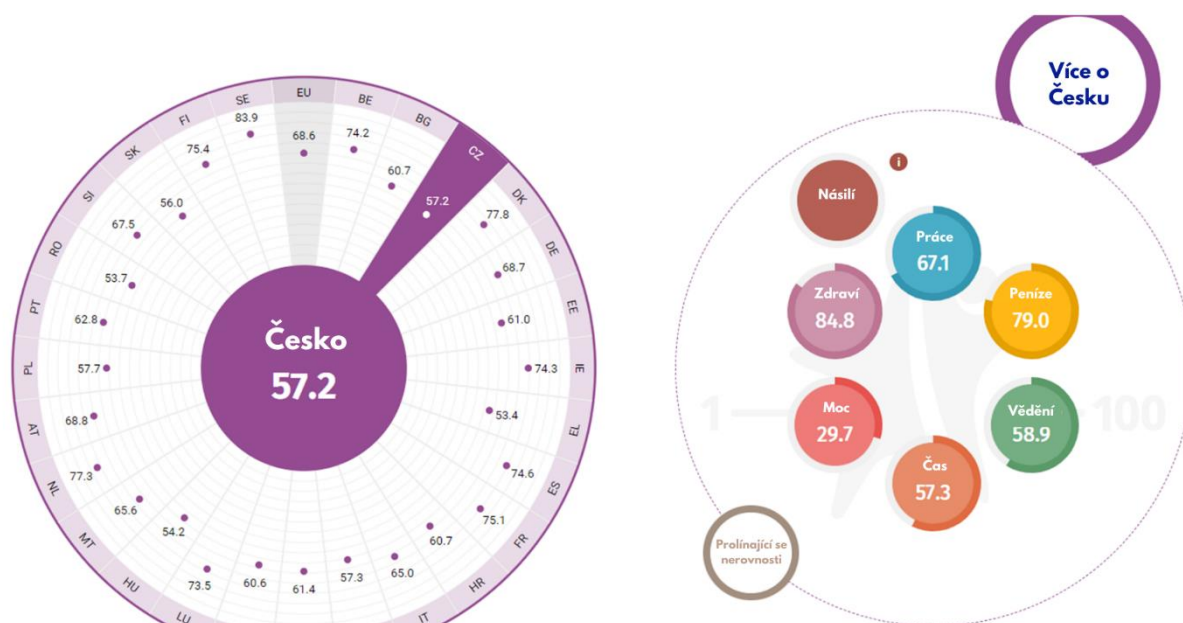
¹⁷ Blíže viz <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>.

¹⁸ Blíže viz <https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs>.

¹⁹ Blíže viz <https://eige.europa.eu/gender-equality-index>.

Obrázek 2: Index rovnosti žen a mužů pro Českou republiku v roce 2022

Zdroj obrázku: EIGE; překlad ÚV ČR.

Eurobarometr shromažďuje data o veřejném mínění napříč členskými státy EU, v rámci kterých pravidelně analyzuje **postoje veřejnosti ke společným evropským tématům**, mezi něž patří mimo jiné i rovnost žen a mužů. Šetření Eurobarometru poskytují cenná data nejen pro národní šetření, nýbrž také pro mezinárodní srovnání. Příkladem takového šetření je např. zvláštní průzkum Eurobarometru zaměřený na rovnost žen a mužů,²⁰ který odhalil, že zatímco se 52 % české veřejnosti domnívá, že nerovnosti žen a mužů v naší společnosti přetrvávají, je zde také 44 % lidí považujících nerovnosti za již nepřítomné.

Evropský statistický systém (dále jako „ESS“) je společenství Eurostatu, statistických úřadů členských států a dalších institucí odpovídajících za evropské statistiky v EU. ESS má vlastní **Evropský statistický program**, který obsahuje pravidelné úkoly a činnosti na dobu pěti let. Tento program je schvalován Evropským parlamentem a Radou EU a cílí na zajištění kvalitních statistických dat z různých oblastí jako podklady pro politiky v rámci EU, zavedení nových metod statistického zjišťování a na celkové posílení spolupráce mezi jednotlivými státy. Hlavním účelem programu je prohloubit statistické informace a získávat mezinárodně srovnatelná data za oblastí zaměstnanosti, výzkumu a vývoje, sociální ochrany, vzdělání a rozhodovacích pozic v oblasti energetiky a životního prostředí.

V roce 2018 byla vytvořena **Pracovní skupina pro komunikaci o genderových statistikách** (Task Force on communicating gender statistics) Konference evropských statistiků a statističek (CES). Tato pracovní skupina vytvořila online databázi příkladů dobré praxe²¹ a vydala doporučení²² k šesti tematickým oblastem, která se týkala:

- komunikace o rozdílech v odměňování žen a mužů (tzv. Gender Pay Gapu);
- komunikace statistik o genderově podmíněném násilí;
- genderové lingvistiky ve statistické komunikaci;
- nestrannosti při sdělování genderových statistik;

²⁰ Blíže viz https://data.europa.eu/data/datasets/s2048_82_4_428_eng?locale=cs.

²¹ Blíže viz <https://statswiki.unece.org/display/gendercom/Repository+of+good+practices+in+communicating+gender+statistics>.

²² Blíže viz <https://unece.org/statistics/publications/guidance-communicating-gender-statistics>.

- e) interakce s uživateli genderových statistik;
- f) řešení mezer v údajích ve statistice rovnosti pohlaví.

2.5. Český statistický úřad

V České republice je hlavním orgánem statistické služby koordinujícím sběr dat a zpracování údajů. Obecné publikace, které ČSÚ vydává, jsou *Ženy a muži v datech*²³ (publikováno každé 3 roky) a *Zaostřeno na ženy a muže*²⁴ (publikováno každý rok). Statistická ročenka **Zaostřeno na ženy a muže** pravidelně poskytuje souhrnné informace o postavení žen a mužů v České republice. Na tvorbě se podílí zástupci a zástupkyně příslušných úsekových i rezortních statistik a další experti a expertky na genderovou problematiku z odborné i širší veřejnosti. Ročenka vychází ve spolupráci s ÚV ČR.

2.6. Sociologický ústav AV ČR

Český sociálněvědní datový archiv (dále jako „ČSDA“) je národní centrum datových služeb pro sociální vědy, které je součástí Sociologického ústavu AV ČR. ČSDA cílí na zpřístupnění datových údajů pro účely vědeckého výzkumu za pomoci sběru dat z oblastí výzkumů veřejného mínění, mezinárodních šetření či ryze českých průzkumů. Sbíraná data lze dělit dle pohlaví, čímž částečně dochází k zahrnutí genderové dimenze do zkoumaných oblastí.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (dále jako „CVVM“) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, které pravidelně mapuje politická, ekonomická a další společenská témata. Získaná data CVVM člení mimo jiné dle pohlaví, čímž umožňuje širší pohled na společenské postoje. Současně mapuje problematiku, jakými jsou např. platové nerovnosti žen a mužů, spokojenost s osobním životem, přístup k péči, apod.

Vzhledem ke specifčnosti problematiky genderu jsou cenným zdrojem dat i **sociologické výzkumy**. V rámci **Sociologického ústavu AV ČR** také působí oddělení Gender a Sociologie, které od roku 2000 vydává odborný časopis **Gender a výzkum**²⁵ a oddělení **NKC – gender a věda**.

3. Klíčové zdroje pro genderovou statistiku

Informace o životních podmínkách žen a mužů musí být podloženy rutinně získávanými statistickými údaji, členěnými podle pohlaví a dalších znaků v závislosti **na daném kontextu** (například věk a dosažené vzdělání). Problémem není jen to, že statistické údaje nebývají vždy rozčleněny podle pohlaví, ale i to, že tyto údaje mohou být **genderově neobjektivní**. Znamená to, že běžné statistické údaje a metody jejich shromažďování musí být posuzovány: které údaje jsou členěny podle pohlaví, jaká kritéria jsou ke shromažďování údajů používána a jaké předpoklady a hodnoty jsou v pozadí těchto kritérií? Zvláštní pozornost by měla být věnována údajům, poskytujícím informace o dynamice genderových vztahů: co se mění, kde a v jaké míře? Těžiště by pak mělo ležet v genderově pojatých analýzách.

Obsahové zaměření genderové statistiky je široké, kromě standardních dat demografické statistiky se dotýká mnoha dalších oblastí života mužů a žen. Tabulka č. 1 shrnuje odkazy na vybrané webové stránky domácích a zahraničních **institucí**, rozříděných dle **oblastí Strategie 2021+**, ze kterých lze při analytické činnosti vycházet.

²³ Blíže viz <https://www.czso.cz/csu/czso/zeny-a-muzi-v-datech-2020>.

²⁴ Blíže viz <https://www.czso.cz/csu/czso/zaostreno-na-zeny-a-muze-s9uoog5diz>.

²⁵ Do roku 2016 vycházel časopis pod názvem Gender, rovné příležitosti a výzkum. Blíže viz <https://www.genderonline.cz/>.

Tabulka 1: Zdroje dat pro jednotlivé kapitoly Strategie 2021+

Téma	Název instituce	Odkaz na www stránky
Obecné	Centrum pro výzkum veřejného mínění	https://cvvm.soc.cas.cz/cz/
	Český statistický úřad	https://www.czso.cz/csu/gender/2-gender_uvod
	Český sociálněvědní datový archiv	https://archiv.soc.cas.cz/cz/
	Databáze EIGE	https://eige.europa.eu/gender-statistics/dqs
	Eurostat	https://ec.europa.eu/eurostat
	Eurobarometr	https://europa.eu/eurobarometer/screen/home
	Databáze indikátorů Agendy 2030 a ČR 2030	https://www.sdg-data.cz/
	OECD	https://data.oecd.org/
Práce a péče	Česká správa sociálního zabezpečení	https://data.cssz.cz/
	Informační systém o průměrném výděлку (ISPV)	https://www.ispv.cz/
	Ministerstvo práce a sociálních věcí	https://www.mpsv.cz/web/cz/statisticke-publikace-a-vybrane-statisticke-udaje-z-oblasti-prace-a-socialnich-veci
	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (oblast MŠ)	https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp
Rozhodování	Volby.cz (ČSÚ)	https://www.volby.cz/
Bezpečí	Ministerstvo práce a sociálních věcí (oblast OSPOD)	https://www.mpsv.cz/statistiky-1
	Ministerstvo spravedlnosti (oblast justice)	https://justice.cz/web/msp/statisticke-udaje-z-oblasti-justice
	Policie ČR	https://www.policie.cz/clanek/policie-cr-web-informacni-servis-statistiky-statisticke-prehledy.aspx
Zdraví	Europeristat	https://www.europeristat.com/
	Ústav zdravotnických informací a statistiky	https://www.uzis.cz/
Poznání	Česká školní inspekce	https://www.csicr.cz/cz/
	Informační systém výzkumu, vývoje a inovací	https://www.isvavai.cz/

	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp
	Národní kontaktní centrum – Gender a věda	https://genderaveda.cz/
	OECD – PISA	https://www.oecd-ilibrary.org/education/pisa_19963777
	She Figures	https://ec.europa.eu/assets/rtd/shefigures2021/index.html
Společnost	Centrum dopravního výzkumu	https://www.cdv.cz/
Vnější vztahy	Asociace pro mezinárodní otázky	https://www.amo.cz/
Instituce	Evropské strukturální a investiční fondy	https://www.dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy

Zdroje kvantitativních dat využitelných pro genderovou statistiku v ČR lze rozlišit i dle typu dat:

Tabulka 2: Typy dat

Typ dat	Definice	Příklad	Výhody a nevýhody
Ad hoc analýzy	Data pocházející z analýz, které nemají zajištěné opakování, i i když k němu může dojít. Může se taktéž jednat o data pocházející z akademického sektoru.	Výzkum výskytu sexuálního obtěžování v dopravě (ÚV ČR). ²⁶	<ul style="list-style-type: none"> + Mohou se zabývat tématy, která nejsou pokryta jinými zdroji dat. + Mohou provést hloubkovou analýzu. - Obtížná porovnatelnost dat v průběhu let (např. z důvodu odlišné metodologie).
Administrativní data	Data, která nejsou primárně sbírána pro statistické účely. Jsou vedena dle zvláštních právních předpisů. ²⁷	Informační systémy pro výběr daní, platby sociálního a zdravotního pojištění, evidenci pracovní neschopnosti apod.	<ul style="list-style-type: none"> + Vícenásobné využití dat. + Rozsah zachycené populace. + Snížení administrativní zátěže. + Možnost propojení více zdrojů dat.

²⁶ Blíže viz https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Sex--obtezovani-v-doprave_final_WEB_2.pdf.

²⁷ Blíže viz <https://www.czso.cz/csu/vykazy/jine-formy-sberu-dat>.

			<p>- Nedostupnost v potřebném čase.</p> <p>- Odlišné metodické vymezení ukazatelů.</p> <p>- Odlišná kvalita dat.</p>
Rezortní statistiky	Data sbírána rezorty, často skrze rezortní výkazy.	Výkaz o zápisu k předškolnímu vzdělávání v mateřské škole (MŠMT). ²⁸	<p>+ Nejlepší data, a to jak z hlediska jejich validity, tak reliability.</p> <p>+ Maximální návratnost díky pevně normativně ukotvené povinnosti vykazování, které je obvykle upravena i příslušnou vyhláškou určující sankce za její nedodržení.</p>
Statistická šetření	Data získávána např. ČSÚ za účelem popisu společnosti, často harmonizováno na úroveň EU. Základní zdroj pro genderovou statistiku.	<ul style="list-style-type: none"> • Sčítání lidu, domů a bytů. • Výběrové šetření pracovních sil – VŠPS. • Šetření příjmů a životních podmínek - EU-SILC. • Šetření o využívání informačních a komunikačních technologií – ICT. • Výběrové šetření o zdravotním stavu (české) populace – EHIS ČR. • Adult Education Survey – AES. 	<p>+ Probíhají dlouhodobě a kontinuálně.</p> <p>+ Stejná metodologie napříč časem.</p> <p>+ Možnost mezinárodního porovnání.</p>
Výzkumy veřejného mínění	Data, která popisují rozložení určitého jevu/názoru ve společnosti z pohledu jedinců.	Naše společnost (CVVM).	+/- Subjektivní data (data založena na názoru/vnímané zkušenosti jedince).

²⁸ Blíže viz <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vykonove-vykazy-rady-s-z-r-1>.

Time-use survey	Data, která měří čas, který lidé tráví vykonáváním různých činností, jako je placená práce, péče o domácnost a rodinu, osobní péče, dobrovolná práce, společenský život, cestování a volnočasové aktivity.		+ Poskytuje detailní data. - Finančně a časově náročné.
------------------------	--	--	--

4. Úkoly pro genderovou statistiku

Od vydání Zprávy se podařilo rozvinout genderovou statistiku v České republice, nicméně stále lze najít oblasti, ve kterých by se měl zlepšit sběr dat a celkově rozšířit genderovou statistiku, tak aby mohla sloužit pro tvorbu evidence-based politik. V příštím období by se genderová statistika měla všeobecně zaměřit na:

- a) zvýšení využitelnost administrativních dat;
- b) propojení stávajících zdrojů dat (např. různých administrativních zdrojů dat);
- c) gender mainstreaming při sběru dat:
  - pokud se sběr dat týká fyzických osob, sbírat i jejich pohlaví;
  - při tvorbě automatizovaných systémů/databází vždy zavést možnost třídění dat dle pohlaví;
- d) sdílení a diseminace genderově segregovaných statistik;
- e) zajištění a diseminace dat tak, aby bylo možné analyzovat i vícečetnou diskriminaci (zaměření se na intersekcionalitu);
- f) zajištění mezinárodní srovnatelnosti dat:
  - aby bylo možné srovnávat data mezi jednotlivými zeměmi, musí být data sbírána dle definovaných mezinárodních parametrů a korespondovat se zavedenými mezinárodními indikátory;
  - je třeba zapojovat se do mezinárodních studií/výzkumů (viz podkapitola 4.1.3 Bezpečí), tak aby nedošlo k absenci dat, a tudíž i nemožnosti mezinárodního srovnání;
- g) provádění Time-use surveys a prezentace dat;
- h) zajištění genderové markeru při sběru dat pro účely vyhodnocení veřejného rozpočtování a evaluace politik;
- i) zajištění publikace dat ve formátu opendata, kdekoli je to možné.

V každé z oblastí Strategie 2021+ jsou výše zmíněné principy uplatňovány do jiné míry, nicméně tímto směrem je do určité míry rozvíjet všechny oblasti genderové statistiky. To, jak je třeba rozvinout jednotlivé oblasti Strategie 2021+ je předmětem následující podkapitoly. Pro

rozvoj genderové statistiky je vhodné zařadit sem i indikátory **požadavky na sledování nových indikátorů, které byly vydefinovány v rámci Kvality života**, jejichž soupis obsahuje Příloha č. 2.

4.1 Úkoly dle jednotlivých kapitol Strategie 2021+

Strategie 2021+ v kapitole **Instituce** obsahuje specifický cíl *4.1 Zajištění dostupnosti genderově segregovaných dat*, které všeobecně ukládá rozvoj genderové statistiky v ČR. Záměrem tohoto specifického cíle je, aby všechny relevantní subjekty vzájemně spolupracovaly, a to jak v oblasti poskytování veřejně nedostupných dat, tak i v oblasti zajištění sběru dat nových či úpravy sběru dat, aby je bylo možné využít pro účely genderové statistiky a Indikátorové soustavy.²⁹ Tento cíl je složen ze tří opatření:

- 4.1.1 *Ve spolupráci s relevantními aktéry vytvořit a monitorovat český index genderové rovnosti.*
- 4.1.2 *Systematicky vyhodnocovat potřebná data pro jednotlivé oblasti Strategie 2021+ a zajišťovat jejich dostupnost.*
- 4.1.3 *Flexibilně reagovat na požadavky dostupnosti dat.*

Strategie 2021+ dále obsahuje opatření, která jsou zaměřena na **rozvoj genderové statistiky a zlepšení sběru dat** v jednotlivých oblastech Strategie 2021+. Níže jsou tato opatření uvedena u daných kapitol Strategie 2021+ s výjimkou kapitoly Instituce, která byla již zmíněna výše. Doporučení zde uvedená nepocházejí pouze ze Strategie 2021+, ale taktéž od poradních orgánů vlády, akademické obce a dalších relevantních stakeholderů. Příloha č. 1 Sběr dat pro indikátorovou soustavu obsahuje přehled indikátorů Strategie 2021+, která je třeba začít systematicky sbírat.

4.1.1 Práce a péče

Strategie 2021+ v oblasti **pracovního trhu** popisuje, že není zajištěn dostatečný sběr a analýza dat v případě **podnikajících osob**, na což poukazuje i Sociologický ústav AV ČR³⁰ a doporučuje zajistit:

- přesnější a dlouhodobé statistiky o počtech podnikajících žen a mužů v prekérní situaci nebo tzv. nedobrovolně podnikajících;
- detailnější informace o podnikajících působilých dle klasifikace ISCO v sekci „ostatní činnosti“, kam spadá velká část podnikajících žen;
- podpoření sběru nových a přesnějších dat a podpory výzkumů (kvalitativních i kvantitativních) podnikatelského prostředí v ČR, podnikajících osob a též vybraných skupin podnikajících se specifickými potřebami (ženy na RD, osoby v předdůchodovém věku, migranti a migrantky atd.).

Tato doporučení jsou v souladu s opatřeními Strategie 2021+:

²⁹ Na základě diskuze s relevantními stakeholdery byla v rámci tohoto opatření vytvořena *Indikátorová soustava Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030*, která nahrazuje český Index genderové rovnosti.

³⁰ Blíže viz Švarcová, M., Marková Volejníčková, R., & Křížková, A. 2020. *Podnikatelky?*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., dostupné z: https://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/svarcova_markova_volejnickova_krizkova_-_podnikatelky.pdf.

- 2.2.2 Průběžně analyzovat současný stav tzv. švarcsystému (včetně počtu žen vykonávajících podnikatelské aktivity).
- 2.6.1 Zajistit dostupnost individuálních anonymizovaných dat (zejména ČSSZ a ÚP) pro vědecké a výzkumné účely.
- 2.6.2 Rozšířit sběr dat o podnikajících osobách v podrobnějším členění.
- 2.6.3 Zapojit se do mezinárodních šetření o postavení podnikajících osob (např. the Global Entrepreneurship Monitor).

V oblasti **péče o děti** a další závislé osoby je dle Výboru pro sladění pracovního, soukromého a rodinného života Rady vlády pro rovnost žen a mužů nutné **zlepšit sběr dat týkajících se předškolní péče**.³¹ V současné době MŠMT sbírá data o dětech jak v běžných, tak ve speciálních třídách MŠ, agregované podle věku. Standardní vykazovací jednotkou pro předškolní vzdělávání je pracoviště (místo výuky). Data lze agregovat dle správní jednotky - obce, kraje atd. Specifikem sběru dat mateřských škol je, že **není povolen sběr individuálních dat**, což je limitující faktor. Data o dětech jsou agregována na úroveň pracoviště a nelze tak monitorovat přestupy mezi pracovišti, ani přesun dítěte ani v rámci pracoviště. Toto má za následek **nemožnost zjištění, kolik dětí nebylo umístěno do zařízení předškolního vzdělávání**, i přestože rodiče by jej rádi umístili. V současné době tak lze sledovat pouze počet zamítnutých žádostí o zápis ke vzdělávání a ty vztahovat např. vůči zapisovaným. Vzhledem k tomu, že rodiče mohou podávat více žádostí o zápis ke vzdělávání, není v současné době možné monitorovat přesný počet dětí, které nebyly umístěny do MŠ. Jedním z možných řešení je **zavedení identifikátoru**, který by umožňoval v anonymizované a následně agregované podobě sledovat jednotlivé děti.

Dále není znám **podíl otců, kteří čerpají otcovskou poporodní péči**. V současné době je dostupná informace o počtu osob čerpajících dávku otcovské poporodní péče, nicméně není znám počet otců, kteří mají na tuto dávku ze zákona nárok (např. OSVČ musí splnit podmínku účasti na dobrovolném nemocenském pojištění alespoň po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházejících dni nástupu na otcovskou). Současné informace o využívání této dávky jsou proto nepřesné a téma by mělo být patřičně adresováno.

4.1.2 Rozhodování

V této oblasti je sběr dat všeobecně pokročilý a dále je převážně řešen pomocí metodických poznámek v rámci reportování plnění Strategie 2021+ (blíže viz Příloha č. 1).

Nicméně i zde jsou oblasti, které by mohly být lépe pokryty. Přestože o volbách jsou dostupná obsáhlá data, **chybí u kandidujících a zvolených osob údaj o pohlaví** a nelze tak jednoduše zjistit např. **zastoupení žen na čelních místech kandidátních listin** jednotlivých politických subjektů. Dále nejsou sbírána data o **starostech a starostkách dle pohlaví** a nelze tak zjistit zastoupení žen na pozici starostek a jejich další sociodemografické ukazatele.

4.1.3 Bezpečí

Strategie 2021+ obsahuje následující opatření zaměřená zlepšení sběru a diseminace statistických dat v oblasti genderově podmíněného a domácího násilí:

³¹ Blíže viz Zápis ze zasedání Výboru pro sladění pracovního, soukromého a rodinného života konaného dne 5. 6. 2019, dostupný z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/sladeni_pracovniho_a_soukromeho_zivota/Zapis-ze-zasedani-Vyboru_fin_rev.pdf.

- 3.4.1. Zajišťovat systematický sběr dat v oblasti genderově podmíněného a domácího násilí v oblasti kriminality a soudnictví.
- 3.4.2 Zajišťovat systematický sběr dat v oblasti genderově podmíněného a domácího násilí v oblasti zdravotnictví.
- 3.4.3 Zajišťovat zefektivnění a zintenzivnění sběru dat v oblasti genderově podmíněného a domácího násilí v oblasti sociálních služeb a sociálně-právní ochrany.
- 3.4.4 Zajišťovat koordinaci sběru a vyhodnocení dat v oblasti genderově podmíněného a domácího násilí.
- 3.4.5 Zvyšovat povědomí laické i odborné veřejnosti o situaci ohledně genderově podmíněného a domácího násilí v ČR prostřednictvím pravidelného zpracování přehledu dat v dané oblasti.
- 3.4.6 Zvyšovat povědomí laické i odborné veřejnosti o situaci ohledně genderově podmíněného a domácího násilí v ČR prostřednictvím výzkumu.

V roce 2022 vydal ÚV ČR první Statistickou ročenku domácího a genderově podmíněného násilí v ČR (dále jako „Statistická ročenka“), která prezentuje data od OSPOD, soudů a Policie ČR.³² Současně však poukazuje na potřebu širší reflexe získaných dat státními institucemi, jelikož se často jedná pouze o **malou výše skutečného počtu** případů, kterou se podaří státní orgánům zaznamenat.

Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách proto přijal podnět **k zajištění zapojení ČR do** komparativní studie organizované Agenturou EU pro základní lidská práva (FRA) o **genderově podmíněném násilí na ženách a dalších formách interpersonálního násilí**.³³ Zapojení ČR by významně přispělo k získání potřebného **základu pro efektivní tvorbu politik** pro národní i evropskou úroveň, nicméně ČSÚ se výzkumu nakonec rozhodlo nezúčastnit a mezinárodně srovnatelná data tak nejsou k dispozici. V budoucnu by mělo ČSÚ zajistit svoji účast v šetřeních, která probíhají napříč EU a realizují je příslušné statistické úřady.

4.1.4 Zdraví

Ve zdravotnictví se většina dat sbírá s dělením dle pohlaví (binární kategorie muž/žena), nicméně ne vždy jsou výsledné statistiky veřejně dostupné nebo nenabízejí členění dle pohlaví. V některých případech jsou data sbírána podle odlišné metodiky, než je tomu v zahraničí (např. v oblasti poporodní péče), což je následně činí obtížně porovnatelná. V kontextu zdraví, které určuje kvalitu života každého člověka a je formováno celou řadou faktorů (nejen těch biologických), vytyčuje Strategie 2021+ cíle, které spočívají v zajištění dostupnosti genderově segregovaných zdravotnických informací a statistik a jejich pravidelného vyhodnocování. Konkrétně se jedná o cíle:

- 2.1.1 Zajistit pravidelnou publikaci dat z oblasti zdravotnické statistiky kategorizovaných zvlášť pro ženy a muže, a to ve formě tabulek nebo interaktivních tabulek a také ve formě otevřených dat, a to jak celkově, tak segregovaně podle regionů. Pravidelně publikovat tematické ročenky zaměřené na zdraví žen a mužů.

³² Blíže viz https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Projekt_OPZ/Vystupy_projektu/Statisticka_rocenka.pdf.

³³ Blíže viz https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Prevence_domaciho_nasili/Zaznam-hlasovani-per-rollam-3_2020.pdf.

- 2.1.2 Při interpretaci a dalším zpracovávání zdravotnických statistik aktivně spolupracovat s relevantními vědeckými a výzkumnými institucemi disponujícími prokazatelnou genderovou expertízou.

Dále je v oblasti zdraví důležitý sběr statistických údajů subjektivního charakteru, např. v oblasti vnímání vlastního zdraví a bolesti nebo **zdravotní gramotnosti**. Z mezinárodní studie vyplývá, že chlapci vykazují nižší zdravotní gramotnost, což do značné míry reflektuje internalizaci genderových stereotypů, které mohou mít negativní dopad na vnímání zdraví, psychickou a fyzickou výdrž nebo také podhodnocení nemoci u mužů v porovnání s ženami.³⁴

Data z oblasti porodnictví a poporodní péče nejsou dlouhodobě dostupná, např. poslední data o prováděných epiziotomiích jsou z roku 2015. Jejich **nedostupnosti** a **nedostatečnosti** se věnuje Strategie 2021+ v rámci opatření:

- 4.3.3 Zajistit pravidelný sběr a publikaci dat o těhotenské, porodní a poporodní péči segregovaných podle regionů a podle jednotlivých zdravotnických zařízení.
- 4.3.4 Při pravidelném sběru a publikaci dat zaručit dobrou srovnatelnost výsledků české porodní péče s dalšími evropskými zeměmi (např. publikovat segregovaně podle regionů a ZZ počet porodů celkem, počet spontánních vaginálních porodů, operativních vaginálních porodů a porodů císařským řezem, apod.).

Tento problém je dlouhodobě řešen i v rámci Pracovní skupiny k porodnictví při Radě vlády pro rovnost žen a mužů, která k publikování statistických dat zpracovala podnět (dále jako „Podnět k porodnictví“),³⁵ který byl zaměřen na:

- zajištění kompletních údajů v ročence Rodička a novorozenec a jejich zveřejňování ve formě.opendata, segregovaných dle regionů i dle jednotlivých zdravotnických zařízení;
- získávání, shromažďování a vyhodnocení dat týkajících se mateřské úmrtnosti;
- rozdělování skupiny Všeobecné sestry a porodní asistentky na Všeobecné sestry zvlášť a Porodní asistentky zvlášť v analýzách týkajících se personálních kapacit, odměňování a dalších relevantních statistik pracovníků a pracovnic ve zdravotnictví.

Podnět k porodnictví uvádí přesné statistické údaje a indikátory, které by měly být sbírány a následně publikovány segregované dle regionů a jednotlivých zdravotnických zařízení. Data by měla být sbírána dle definovaných parametrů a korespondovat se zavedenými mezinárodními indikátory, aby bylo možné docílit **srovnatelnosti** ČR s ostatními zeměmi a zajistit tak průběžné **monitorování**. Tento požadavek v současné době není splňován, neboť státní správa postrádá data potřebná ke kvalitnímu rozhodování o poskytování péče v souvislosti s porodem a o výživě kojenců a malých dětí. Dále chybí zásadní indikátory WHO a zpětná kontrola sběru dat. Z těchto důvodů proběhl v roce 2022 **Mezinárodní workshop ke sběru dat nutných ke zlepšení poporodní péče, výživy kojenců a malých dětí** (dále jen „Workshop“),³⁶ který zhodnotil současný stav ČR a potřebné kroky pro optimalizaci sběru, poskytování a zveřejňování dat v oblasti porodnictví. V rámci Workshopu byly navrženy

³⁴ Blíže viz <https://zdravagenerace.cz/reports/zdravotni-gramotnost/>.

³⁵ Blíže viz <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Pracovni-skupina-k-porodnictvi/Podnet-k-publikovani-statistickych-dat-26-04-2019.pdf>.

³⁶ Detailnější informace o navrhovaných indikátorech viz <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Shruti-a-zaverecna-doporuceni.pdf>.

definice **indikátorů**, tak aby byly v souladu s definicemi WHO a UNICEF, které měří mj. naplňování Baby-friendly Hospital Initiative 2018.³⁷

4.1.5 Poznání

V oblasti zabývající se vzdělávání a vědou je všeobecně pokrytí z hlediska dat dobré, avšak i zde jsou oblasti, které je třeba rozvinout. Ve **vzdělávání** chybějí data, která jsou zaměřena na vyhodnocení **efektivity jednotlivých vyučovacích forem** (např. ve výstupech ČŠI) a data, která by systematicky vyhodnocovala **stav kariérového poradenství v ČR**. Tohoto si všímá i Strategie 2021+ ve specifickém cíli:

- 1.1 Zmenšení rozdílu ve znalostech a dovednostech žáků a žákyň.

Dále nejsou dostatečně mapovány **kariérní dráhy** jednotlivých osob a chybí tak přesná data, která by mohla ukázat systematické překážky, kdy jsou různé skupiny osob donuceny k opuštění jedné kariéry (např. z důvodu neslučitelnosti s péčí o závislé osoby) a změnu v jinou. Jednou z možností, jak zavést sledování kariérních dat je propojení více zdrojů dat a zároveň zavedení anonymního specifického identifikátoru pro každou osobu.

Mapování kariér je důležité i v oblasti **vědy**. V rámci projektu STRATIN+ (Strategická inteligence pro výzkum a inovace)³⁸ byla vypracována doporučení pro sběr dat v oblasti vědy, která zahrnovala:

- 1) Zajištění jednotného sběru dat a monitoringu základních dat u poskytovatelů:
  - TA ČR a GA ČR některá data sami zveřejňují, další poskytovatelé podpory (rezorty) nikoli;
  - některá data jsou dostupná v IS VaVal, nicméně je třeba zajistit kapacity na jejich zpracování.
- 2) Zavedení indikátorů v IS VaVal:
  - zda výzkum zohledňuje gender a/nebo pohlaví ve svém obsahu, designu, prezentaci dat atp.;
  - zde je třeba dbát na zajištění udržitelnost dat ohledně pohlaví řešitelů/řešitelek (např. v souvislosti s plány rušit rodná čísla).
- 3) Doporučený obsah monitorovacího systém poskytovatelů:
  - počet žen a mužů mezi hodnotiteli a hodnotitelkami;
  - počet žen a mužů mezi žadateli a žadatelkami o grantovou podporu, řešiteli a řešitelkami a ve výzkumných týmech;³⁹
  - výše požadované podpory a výše přidělené podpory dle pohlaví;⁴⁰
  - informace o dimenzi pohlaví a genderu v obsahu výzkumu, vývoje a inovací;
  - jaká mají poskytovatelé opatření na podporu genderové rovnosti a jak je využívají (přerušování grantu, proplacení služeb péče, atd.).
- 4) Zavedení monitorovacího systému u VŠ a v.v.i.:
  - skrze úpravu Metodiky hodnocení výzkumných organizací a programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací – doplnění o informace o plány genderové rovnosti (Gender Equality Plan) a dimenzi pohlaví a genderu v obsahu výzkumu, vývoje a inovací;

³⁷ Blíže viz např. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241513807>.

³⁸ Blíže viz <https://stratin.tc.cas.cz/>.

³⁹ Tato data jsou uvedena v IS VaVal, v současné době však není zajištěno jejich systematické zpracování.

⁴⁰ Nezpracovaná data jsou dostupná v IS VaVal.

- skrze úpravu osnovy pro Výroční zprávy vysokých škol - upravit sběr dat týkající se proděkanů proděkanek a prorektorů a prorektorek;
- pro Výroční zprávy v.v.i. je třeba navrhnout metodiku a indikátory, které by byly zveřejňovány.

5) Zavedení monitorovacího systému v soukromém výzkumu a inovacích.

V rámci úprav a následných analýz z IS VaVal by mělo být **sledováno i řetězení úvazků**⁴¹ osob pracujících ve vědě.

4.1.6 Společnost

Kapitola Společnost Strategie 2021+ se zaměřuje na oblasti běžného života občanů a občanek a primárně se věnuje oblasti sexismu a genderovým stereotypům, médiím, neziskovému sektoru a posílení uplatňování hlediska rovnosti žen a mužů ve veřejných politikách a navrhuje následující opatření v oblasti genderové statistiky:

- 5.1.1 *Sbírat informace o specifických potřebách žen a mužů ve vztahu k dopravě, za pomoci výzkumů veřejného mínění a dalších analýz za účelem zjištění specifických potřeb žen a mužů v souvislosti s dopravou a identifikace stávajících genderových nerovností.*
- 5.3.1 *Budovat expertízu a rozšiřovat stávající znalosti v souvislosti s rovností žen a mužů v kyberprostoru skrze analýzy a sběr dat o nerovnostech žen a mužů v kyberprostoru.*
- 5.4.1 *Zvyšovat expertní znalosti o dopadech změny klimatu v souvislosti s genderovými nerovnostmi za pomoci výzkumných projektů zaměřených na zkoumání specifických dopadů změn klimatu ve vztahu k rovnosti žen a mužů.*

Nedostatek dat je všeobecně v **oblasti médií**. UNESCO⁴² a Global Media Report⁴³ se snaží oblast médií z genderového hlediska popisovat, nicméně poslední data jsou z roku 2011, resp. 2010. Dále taktéž nejsou systematicky sbírána a vyhodnocována v oblasti **podpory rovnosti žen a mužů**.

4.1.7 Vnější vztahy

Jak již bylo popsáno výše v rámci předchozích kapitolách, ČR se jako členská země OSN, OECD a EU **podílí** na tvorbě politiky genderových norem v rámci statistiky, k jejímuž naplnění se zároveň **zavázala**. V oblasti Vnějších vztahů Strategie 2021+ doporučuje:

- 1.4.4. *Zajistit postupné navyšování počtu projektů s genderově segregovanými daty týkajícími se příjemců projektu Postupné navyšování projektů, které mají genderově segregovaná data týkající se příjemců projektu a podpořených osob.*
- 1.4.5 *Zajistit, že projekty ZRS zohledňují OECD DAC gender marker včetně odůvodňujícího textu strukturovaného na základě sub-kritérií Podpořené projekty zahraniční rozvojové spolupráce zohledňují OECD DAC gender marker a obsahují odůvodnění textu strukturovaný na základě sub-kritérií..*

⁴¹ Blíže viz

<https://stratin.tc.cas.cz/vystupy/2021/M4/%C5%98et%C4%9Bzen%C3%AD%20pracovn%C3%ADch%20%C3%BAvazk%C5%A F%20na%20dobu%20ur%C4%8Ditou.pdf>.

⁴² Blíže viz <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000217831>.

⁴³ Blíže viz https://whomakesthenews.org/wp-content/uploads/who-makes-the-news/Imported/reports_2010/global/gmmp_global_report_en.pdf.

4.2 Úkoly pro ČSÚ

Vzhledem k současnému stavu statistického zjišťování v rámci ČR by se obecně daly definovat následující úkoly, jejichž plněním by došlo ke **zlepšení úrovně genderové statistiky** jako takové. Strategie 2021+ cílí na zesílení podpůrných struktur v oblasti prosazování rovnosti žen a mužů za pomoci *Systematické spolupráce státní správy a externích expertních organizací*, čímž představuje následující **specifické úkoly** pro ČSÚ:

- Vyčlenit kapacity ve vědeckých a výzkumných institucích k podpoře státní správy při prosazování rovnosti;
- Posilovat partnerství státní správy a vědeckých institucí, a potažmo tvorbu kvalitních, evidence-based politik a postupů v oblasti rovnosti žen a mužů;
- Navýšit personální kapacity ČSÚ, aby byl schopen flexibilně reagovat na potřebu aktuálních dat napříč jednotlivými oblastmi Strategie 2021+.

Dostatečné kapacity umožní ČSÚ se **zapojit více do výzkumu** a přispět mezinárodnímu srovnání a řešení problematiky. Na tento nedostatek nezapojení se (např. do průzkumu EU genderově podmíněného násilí na ženách a dalších forem interpersonálního násilí) bylo již upozorňováno v kapitole 4.1.3 Bezpečí.

Dále by mělo dojít na základě redakčních rad k **mírné úpravě terminologie** v každoroční publikaci *Zaostřeno na ženy a muže*, neboť ještě zbývá upuštění od některé terminologie (např. hlava domácnosti). Ta s sebou nutně přináší diskuzi o nejvhodnějším nastavení kategorií domácností, které byly dosud posuzovány dle hlavy domácnosti tvořené vždy mužem, pokud je přítomen.⁴⁴ Tímto dochází k vyvolávání specificky zabarvených konotací, které následně mohou přispívat k uchovávaní genderových stereotypů a mít negativní dopad na společenské nerovnosti. V dlouhodobém horizontu je třeba, aby ČSÚ kontinuálně a kriticky zhodnocoval vývoj statistiky a společnosti, aby terminologie popisovala společenské jevy vhodným a aktuálním způsobem a zároveň byla zachována srovnatelnost a integrita dat. Pro zajištění kontinuity genderové statistiky je vhodné, aby se ČSÚ i nadále věnoval aktivitám, které byly uvedeny ve Zprávě (viz Příloha č. 4).

---

⁴⁴ Blíže viz definice v *Zaostřeno na ženy a muže* - <https://www.czso.cz/csu/czso/zaostreno-na-zeny-a-muze-s9uooq5djz>.